

Interkulturalna dimenzija kurikuluma kao ishodište suvremene nastave glazbe

Sažetak

Sve brojnije i naglije promjene koje zahvaćaju život današnjeg čovjeka neminovno se odražavaju i na školu. Osim ubrzanog razvoja tehnologije i umnogostručavanja cjelokupnog znanja koje ljudska civilizacija posjeduje, informatička povezanost i migracije stanovništva nameću nove izazove s aspekta kulturnog razumijevanja i kulturne razmjene. Škola 21. stoljeća traži načine kako ići ukorak s društvenim promjenama i na lokalnom (regionalnom, nacionalnom) i na globalnom planu i upravo je kreiranje modernog, sadašnjem i budućem vremenu orijentiranog kurikuluma jedan od načina. Suvremeno strukturiran kurikulum, kao polazište moderne nastave, mora imati naglašenu interkulturalnu dimenziju, a to je naročito ostvarivo u umjetničkom području kojemu pripada i glazba. Primarni zadatak nastave glazbe razvoj je glazbenog ukusa i odgoj budućeg poznavatelja glazbe koji će biti u stanju kritički prosuđivati kvalitetu glazbe koju sluša. No, kritički i estetski procjenjivati glazbu u kontekstu multikulturalnog svijeta 21. stoljeća nije moguće bez sagledavanja glazbe iz različitih kulturnih perspektiva. Stoga je upoznavanje različitih glazba svijeta, kao i kultura kojemu one pripadaju, nužna sastavnica suvremene nastave glazbe, a samim time i suvremenog kurikuluma. Interkulturalna dimenzija kurikuluma, dakle i njegovog umjetničkog područja, kao i implementacija interkulturalnih sadržaja u nastavu glazbe teško je ostvariva bez interkulturalno kompetentnog nastavnika koji bi interkulturalnu kompetenciju trebao razvijati najvećim dijelom tijekom studija. Zbog toga je od ključne važnosti spremnost visokoobrazovnih institucija na promišljanje i pedagošku rekonceptualizaciju kurikuluma. Ovim radom željeli smo argumentirati potrebu za suvremenim predmetnim kurikulumom nastave glazbe koji je izgrađen na interkulturalnim osnovama. Također smo pokušali, teorijski analizirajući, objasniti mogući model interkulturalne nastave glazbe i naglasiti važnost interkulturalnog odgoja u nastavi glazbe.

Ključne riječi: interkulturalni odgoj, nastava glazbe, suvremeni kurikulum, glazbe svijeta

Uvod

Nerijetko se u posljednje vrijeme mogu čuti negativni ili, blago rečeno, sumnjičavi komentari o interkulturalizmu i to s različitih gledišta poput filozofskog, sociološkog pa i pedagoškog. U njima se polazi od toga da je to zastarjela tema ili nedosegnuta utopija, a nisu rijetke ni izjave kako je multikulturalizam „mrtav“. Političke i gospodarske turbulencije koje u novije vrijeme potresaju europski kontinent mogu možda privremeno zaustaviti ili odgoditi proces interkulturalizacije europskog kontinenta. On je, ipak, teško trajno zaustavljiv iz dvaju osnovnih razloga. Kao prvo, kulturno uniformne države jednostavno (više) ne postoje. Ljudi su, zahvaljujući razvoju tehnologije, medija, prometa te protoku informacija postali više nego ikada svjesni da smo svi u mnogočemu isti, ali još više i različiti i da te različitosti treba uvažavati, cijeniti i, u pozitivnom smislu, iskoristiti bez obzira odnosile se te razlike na nacionalnu, jezičnu, rodnu, vjersku, kulturnu ili bilo koju drugu pripadnost. Kao drugo,

socioekonomske prilike u kojima suvremena društva egzistiraju i u kojima se nastoje održati teško su zamislive bez suradnje s drugim kulturama, nerijetko i s različitim kontinenta. Takva suradnja, gledana iz individualne, grupne ili iz šire nacionalne perspektive, traži poznavanje, prihvaćanje i interakciju različitih kultura.

Često se naglašava kako interkulturalizam slavi etnokulturne različitosti, kako potiče ljude prihvaćanju različitih običaja (tradicije, glazbe, kuhinje) u suvremenim multietničkim društvima. Međutim, interkulturalizam ne odnosi se samo na to. Naime, Kymlicka (2012) ističe da interkulturalizam prije svega podrazumijeva različite nove modele demokratskog građanstva i to modele utemeljene na ljudskim pravima koji su zamijenili prethodne necivilizirane i nedemokratske odnose. Isti autor protivi se tvrdnjama da je interkulturalizam osuđen na propast, navodeći istraživanja koja su provedena u dvadesetak europskih država od 1980. do 2010. godine. Rezultati su pokazali da je u gotovo polovici zemalja primijećen znatan napredak u učinkovitosti interkulturalne politike, u isto toliko zemalja zabilježen je neznatan napredak ili je stanje ostalo isto, dok se u samo trima zemljama situacija pogoršala. Mnoge države deklarativno su opredijeljene za interkulturalizam, naglašavaju ga kao civilizacijsko postignuće i ističu potrebu kvalitetnih međukulturalnih odnosa svojih građana. Međutim, bez jasne strategije odgoja i obrazovanja, koja uvažava kulturne različitosti i koja nastoji interkulturalizam implementirati u svakodnevnu odgojno-obrazovnu praksu, ta će nastojanja ostati samo na deklarativnoj razini.

Interkulturalizam kao lajtmotiv suvremenog kurikulumu

Globalizacijski procesi, ekonomske i političke migracije stanovništva, razvitak gospodarskih odnosa, napredak turizma i brojni drugi čimbenici stavljaju pred suvremena društva nove interkulturalne izazove. Neka društva (poput skandinavskih zemalja, zemalja Beneluksa, Kanade, Australije...) dosta se uspješno nose s problemima i poteškoćama koje sa sobom donosi interkulturalizam. Ekonomska, socijalna i obrazovna politika spomenutih zemalja sve više služi kao primjer ostalim državama koje su se nešto kasnije suočile s interkulturalnim izazovima. Temelj su razvitka interkulturalnih odnosa među građanima i kulturnim skupinama interkulturalni odgoj i obrazovanje i toga su svjesna interkulturalno uređena društva. U njima se napušta centrističko gledanje na društvo, a samim time i na odgoj i obrazovanje, odnosno na sadržaje poučavanja, kurikulumске ciljeve i ishode učenja. Oni više nisu kreirani iz perspektive dominantne kulture (ako se ta dominacija uopće može pripisati određenoj kulturi), već jednako uvažavaju sve različitosti i potrebe pojedinaca i skupina najrazličitijih kulturnih pripadnosti i opredjeljenja.

Posljednjih desetljeća aktualizirao se razvoj nacionalnih kurikulumu u raznim europskim zemljama. Pojedine zemlje manje ili više uspješno, sporije ili brže, a često i uz višestruke reforme, nastoje osmisliti kurikulum koji će zadovoljiti potrebe društva u cjelini i koji će ostvariti viziju suvremenog društva u pogledu odgoja i obrazovanja budućih građana. Međutim, reforme različitih vlada koje se odvijaju na razini sustava samo površinski mijenjaju stanje u odgojno-obrazovnim ustanovama i ne prodiru dublje u samo tkivo ustanova (Lieberman i Miller 2002; Prosser 1999; Stoll i Fink 2000; prema Vujičić, 2012). Autori upozoravaju da se kvalitetne promjene u odgoju i obrazovanju mogu dogoditi promjenom ustroja i ozračja u samim odgojno-obrazovnim ustanovama.

Dufour i Curtis (2012) također upozoravaju na jedan od glavnih nedostataka današnjih kurikulumu, a to je činjenica da su često dirigirani iz središta (i političkih i

prosvjetnih). Kako ističe Previšić (2010, 173) „... školski kurikulum treba štititi učenike tako da oni mogu utjecati na odvijanje procesa učenja, a ne da to umjesto njih čine prosvjetna birokracija ili akademsko-predmetni egoisti. Kurikulum ipak nije „paket znanja“ koji treba ponijeti iz škole, nego i način kako s tim blagom znati živjeti“. Stoga suvremeni kurikulum ne smije biti konstruiran samo od političke i odgojno-obrazovne vlasti. Sve zainteresirane strane, odnosno škola kao ustanova, nastavnici, roditelji, učenici, lokalna i šira zajednica moraju sudjelovati u njegovoj izradi. Suradnjom i zajedničkim naporom svih dionika može se iznjedrati kvalitetan, suvremen, a samim time i interkulturalan kurikulum koji je ujedno orijentiran i na budućnost.

U suvremenom, a samim time i interkulturalnom kurikulumu, moraju se očitovati potrebe suvremenih društava koja su svakim danom kulturno raznolikija i bogatija. Kurikulum koji bi tu činjenicu zanemario i favorizirao pripadnike samo jedne kulturne, vjerske ili nacionalne skupine, a ostale učinio da se osjećaju zanemarenima ili odbačenima, teško bi ostvario zacrtane ciljeve. Takav kurikulum mora uvažavati kulturne razlike u razredu, školi, naselju, gradu, regiji i šire. Ako nije koncipiran na ovim temeljima, neće se ostvariti ciljevi koji su predviđeni ma koliko god dobro bili postavljeni i osmišljeni. Sablić (2011) navodi da se sve skupine, bez obzira na svoja obilježja i opredjeljenja, moraju uključiti u društvo na temelju jednakih prava i da svakome mora biti omogućena jednaka mogućnost da ostvari svoje pravo, a sve to ima perspektivu u uvođenju interkulturalnoga kurikuluma.

De Jaeghere (2009) ističe da se i istraživači i nastavnici moraju zapitati kako konstruirati kurikulume koji će osigurati razvoj kritičkoga mišljenja budućih građana, a koji će biti u stanju djelovati kako bi se u društvu uklonile političke, društvene i gospodarske nejednakosti. „Interkulturalni kurikulum trebao bi sadržavati elemente kao što su: suzbijanje kulturnog etnocentrizma i hijerarhije između različitih kultura, objektivno i s poštivanjem promatrati karakteristike različitih kultura i područja s kojih potječu i "otvoriti" učenicima pogled na svijet, osobito u područjima gdje ima više različitih manjinskih skupina“ (Brander, 2004; prema Mlinarević i Brust Nemet, 2010, 152). Takav bi kurikulum „...trebao predvidjeti uvođenje novih pedagoških pristupa, metoda i praksi na razini škole i razreda, koji pomažu razviti kod učenika (kritički) osjećaj vlastitoga kulturnog identiteta te kroz njega i razumijevanje različitog kulturnog i etničkog identiteta, kako bi mogli otkriti zajedničku ljudskost koja nadilazi sve kulturne i druge razlike“ (Hrvatić i Piršl, 2005; prema Hrvatić, 2012, 157). Sablić (2011) navodi da vrijednosti i onih koji su drukčiji (u manjini) moraju ući u kurikulum i postati sastavni dio kulture škole. „Tu je i nova kultura škole temeljena na tekovinama suvremenog demokratsko-građanskog društva koje prihvaća različitosti, pojedinačne stavove, bliskosti, zajedništvo, snošljivost, solidarnost, jednakopravnost i druge humane komponente multikulturalnih društava“ (Previšić, 2012, 9). Isti autor (1999, 80) ističe da „...interkulturalni kurikulum treba oblikovati takve programe, sadržaje, nastavna sredstva i metode rada koje neće služiti samo stjecanju znanja, nego i odgoju za suprotstavljanje kulturnim i socijalnim stereotipima, predrasudama, ksenofobiji i stigmatizaciji ljudi“. Katunarić (2001, 38) naglašava da „... u školskim su sustavima glavna uporišta provedbe interkulturalnih načela nastavni planovi i programi, udžbenici i priručnici, izvannastavne aktivnosti i iznimno važno djelovanje nastavnika. Jednom riječju, školski kurikulum“.

Međutim, sama implementacija interkulturalnih sadržaja u kurikulume nije dovoljna jer su obrazovni ciljevi i ishodi učenja teško ostvarivi bez uloge interkulturalno kompetentnog nastavnika. Nažalost, nemaju svi nastavnici potrebne vještine koje bi zadovoljile potrebe kulturno različitih učenika. Ipak, i nastavnici postaju sve više svjesni da moraju znati mnogo više o kulturi iz koje potječu njihovi učenici, o zajednicama u kojima ti

učenici žive, kao i da učenici dolaze iz različitih kulturnih sredina i da imaju različite potrebe (Gorham, 2001). Nastavnik koji izvodi nastavu prema suvremenom interkulturalnom kurikulumu trebao bi promicati kulturno razumijevanje, kritičku pedagogiju, dijalog i suradnju, biti svjestan različitih globalnih i subjektivnih značajki i izraza različitih kultura, poticati pluralizam, staviti naglasak na sam proces poučavanja i učenja, a ne na sadržaj i osigurati uvjete učenicima za kulturnu razmjenu i proširenje vlastitog kulturnog znanja (Field, 2010). Razvijanje interkulturalne kompetencije nastavnika trebalo bi se dogoditi prije svega tijekom studija, a zatim kasnije tijekom života i nastavne prakse ista bi se trebala usavršavati i obogaćivati. Drugim riječima, transformacija kurikuluma u interkulturalni kurikulum može pomoći fakultetima, studentima i sveučilištima u pripremanju studenata za život i rad u globalnom društvu. Obrazovne institucije moraju početi strateški rješavati pitanja kako bi se poboljšala sposobnost fakulteta da iskoriste preobrazbu kurikuluma u interkulturalni kurikulum (Mayo i Larke, 2009).

Dakle, interkulturalni kurikulum postaje važna potreba suvremenih društava koja teže daljnjem razvoju i napretku. U vremenu globalizacije i medijske ekspanzije interkulturalna kompetencija pojedinca nije samo nadogradnja ili dopuna ostalih kompetencija. Ona postaje preduvjet da se i ostale kompetencije mogu u potpunosti razviti, a pojedinac uspješno raditi i, što je jednako važno, sretno i ispunjeno živjeti. Razvijanje interkulturalne kompetencije učenika ostvarivo je u značajnoj mjeri upravo u nastavi glazbe. Osim interkulturalno konstruiranog kurikuluma, za ostvarenje tog cilja potrebni su i drugi preduvjeti. O tomu ćemo govoriti u završnom poglavlju.

Nastava glazbe i interkulturalni odgoj

Nastava glazbe u općeobrazovnim školama 21. stoljeća ne može se i dalje temeljiti, kao što je to slučaj već dugi niz desetljeća, isključivo ili gotovo isključivo na zapadnoeuropskoj umjetničkoj (klasičnoj) glazbi. Pristup suvremenoj nastavi glazbe mora uzeti u obzir činjenicu da je spomenuta zapadnoumjetnička glazba samo jedna od brojnih glazbenih tradicija u svijetu. Iako nam je geografski i povijesno bliska i time „razumljivija“, zapadnoumjetnička glazba danas nije pri vrhu popularnosti među različitim glazbenim izričajima na europskim prostorima, a pogotovo ne na ostalim kontinentima. Njezina popularnost među širim slušateljstvom počela je opadati još u prvoj polovici 20. stoljeća iz dvaju osnovnih razloga. Prvi je bio pojava novih, široj publici zanimljivijih stilova poput džez-glazbe, kasnije rok-glazbe i pop-glazbe. Drugi, možda još i važniji, bilo je eksperimentiranje većine europskih skladatelja različitim tehnikama skladanja, bijegom iz tonalne glazbe u atonalnu i slično, što je za posljedicu imalo veliki pad zanimanja slušateljstva za novu, suvremenu „umjetničku“ glazbu. Osim toga, današnjim učenicima privlačniji su različiti izvaneuropski glazbeni stilovi od tradicionalne zapadnoumjetničke glazbe, a posebice njene suvremene inačice.

Razni autori navode razloge za uvođenje interkulturalizma u nastavu glazbe. Southcott i Joseph (2010) ističu da je nastava glazbe snažan medij za promišljanje kulturne različitosti. „Interkulturalnom koncepcijom glazbene nastave učenici upoznaju glazbeni izričaj različitih kultura, ne ostajući pritom hermetizirani u okvirima zapadnoeuropske glazbene tradicije“ (Dobrota i Kovačević, 2007, 120). Weidknecht (2009) podsjeća na nekoliko argumenata koji opravdavaju interkulturalnu nastavu glazbe:

- kulturni sastav učenika u razredu postaje sve raznolikiji i to je prilika da učenici upoznaju glazbu i kulturu svojih kolega, ali i prilika da s ponosom upoznaju druge sa svojom kulturom i tradicijom
- upoznavanje glazbenih tradicija naroda iz drugih krajeva svijeta osnažuje i produbljuje razumijevanje zapadnoeuropske umjetničke glazbe koja se uglavnom još uvijek poučava na nastavi glazbe
- treći je razlog globalne prirode i temelji se na pretpostavci da je glazba univerzalni jezik koji nadilazi etničke, nacionalne i geografske podjele.

Fung (1995; prema Abril, 2003) također iznosi sljedeće razloge:

- argument *socijalizacije*, tj. poučavanje učenika toleranciji i nepristranom stavu prema ljudima i glazbi drugih kultura
- *glazbeni* argument, koji se odnosi na interkulturalni glazbeni odgoj i dovodi do dubljeg razumijevanja glazbe i njenih sastavnica
- *globalni* argument, koji drži da interkulturalni glazbeni odgoj i obrazovanje omogućavaju učenicima bolje razumijevanje glazbe, humanosti i kulture kao svjetskih fenomena.

Također, Anderson i Campbell (1996; prema Abril, 2003) ističu prednosti interkulturalnog glazbenog odgoja i obrazovanja:

- učenici obogaćuju svoja glazbena iskustva različitim zvukovima iz cijelog svijeta
- učenici postaju svjesni da je zapadnoumjetnička glazba samo jedan od mnogih glazbenih sustava u prošlosti i sadašnjosti
- učenici razvijaju sklonost prema drugačijoj i nepoznatoj glazbi.

Ovo su samo neki od razloga zašto bi upoznavanje glazba različitih kultura sa svih kontinenata, odnosno *glazba svijeta*, trebalo biti znatno zastupljenije u suvremenoj nastavi glazbe u općeobrazovnim školama što, barem za sada, u nas nije slučaj.

Naime, u *Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje* (2010) Republike Hrvatske osposobljavanje učenika za poštivanje različitosti i snošljivosti i za život u današnjem globalizacijskom, interkulturalnom svijetu navodi se kao jedan od općih odgojno-obrazovnih ciljeva nastave. Osim toga, u istom dokumentu (kao jedan od odgojno-obrazovnih ciljeva društveno-humanističkog područja) stoji da će učenici usvojiti međukulturalne kompetencije koje će im omogućiti prihvaćanje i razumijevanje drugoga i drugačijega bez obzira na kulturnu, etničku ili nacionalnu pripadnost, a među očekivanim učeničkim postignućima unutar umjetničkog područja navodi se da će učenici slušanjem i izvođenjem djela različitih tradicija razviti toleranciju prema drugim kulturama.

U *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* (2006, 66) Republike Hrvatske navodi se sljedeće: „Nastavu glazbene kulture prožimaju dva temeljna načela: jedno je psihološko, a drugo kulturno-estetsko. Psihološko načelo uzima u obzir činjenicu da učenici u pravilu vole glazbu i da se njome žele i aktivno baviti (pjevati, svirati). Koliko je to moguće, toj želji učenika treba izlaziti ususret jer njihova dob, pa zatim i škola, nisu samo vrijeme i mjesto pripreme za život, nego su i život sam. S druge strane, kulturno-estetsko načelo polazi od toga da nastava glazbe mora učenika i pripremati za život, tj. osposobljavati ga da već za vrijeme, ali i nakon škole, bude kompetentan korisnik glazbene kulture. U današnjoj poplavi svakovrsne glazbe to je izvanredno važno“. Nadalje, u istom se dokumentu naglašava da je program nastave glazbe otvoren, tj. da pruža mogućnost nastavniku da, uz sadržaje koji su predviđeni kao obvezni, slobodno oblikuje nastavu uvažavajući želje i interese učenika. Slušanje i upoznavanje glazbe obvezni je dio nastavnih sadržaja, a pjevanje, sviranje,

glazbeno opismenjivanje i dr. prepušteni su slobodnom izboru nastavnika. Ipak, u istom dokumentu u okviru predmeta *Glazbena kultura*, u višim razredima nema navedenog nijednog obveznog primjera izvaneuropske glazbe (osim džez i roka) koji bi bio predviđen za slušanje ili pjevanje. Također, među obrazovnim postignućima nigdje se ne spominje interkulturalizam ili interkulturalni odgoj. Interkulturalizam i interkulturalni se odgoj u *Nastavnom programu Glazbene umjetnosti* (1994) za gimnazijsku nastavu glazbe također ne spominju niti su za slušanje (koje je središnje područje predmeta) predviđeni primjeri izvan zapadne europske glazbene tradicije. Kao što se da zamijetiti, razvijanje interkulturalne kompetencije učenika koje se navodi u Nacionalnom okvirnom kurikulumu nije doživjelo svoju implementaciju u zastarjele nastavne planove i programe koji su još uvijek na snazi i kojima se nastavnici u potpunosti ili najvećim dijelom služe.

Za usporedbu pogledajmo kratki prikaz predmetnih kurikuluma za nastavu glazbe u Republici Austriji, Saveznoj Republici Njemačkoj, Švicarskoj, Engleskoj i Irskoj. U austrijskom kurikulumu (*meNet. Music Education in Austria*) osnovna su kurikulumska područja u nastavi glazbe slušanje glazbe, muzikologija i praktično muziciranje. Preporuča se integriranje spomenutih područja i to posebice s interkulturalnog stajališta. U Saveznoj Republici Njemačkoj svaka savezna pokrajina ima vlastiti kurikulum. Tako primjerice nastavni plan i program za nastavu glazbe u saveznoj pokrajini Bavarskoj (*Mittelschule, genehmigter Lehrplan*) predviđa pjevanje i plesanje pjesama različitih kultura s europskih, ali i izvaneuropskih prostora, upoznavanje glazbe manjinskih kultura koje žive na području Bavorske, sviranje instrumenata koji pripadaju različitim kulturnim tradicijama, kao i potrebu upoznavanja izvaneuropske glazbe na koncertnim događanjima. U švicarskom kurikulumu (*Lehrplan für den gymnasialen Bildungsgang. Fachlehrplan Bildnerisches Gestalten*) ističe se potreba za upoznavanjem glazba različitih kultura i razvijanjem interkulturalne kompetencije. Engleski nacionalni kurikulum (*The national curriculum in England*) također predviđa upoznavanje glazba različitih kultura. U nacionalnom kurikulumu Irske opisano je kako treba izgledati interkulturalna nastava glazbe. Među ostalim, u dokumentu se navodi da ona podrazumijeva izvođenje glazbe drugih kultura, razgovor o glazbi drugih kultura, organiziranje koncerata na kojima gostujući izvođači izvode glazbu drugih kultura i organiziranje predstava s glazbom drugih kultura, uključujući kostime, ples i scenografiju. Takva nastava pretpostavlja prezentaciju kulturne raznolikosti od učenika, nastavnika i roditelja koji pripadaju različitim kulturama, skupno muziciranje koje daje osjećaj zajedništva, suradnje i tolerancije, zajednički odabir pjesama koje pripadaju različitim kulturama, raspravu o značaju glazbe pojedine kulture, kao i istraživanje glazbe koja se bavi temama sukoba i mira i oslobođenja od diskriminacije (*Intercultural education in the post-primary school*, 2006).

Iz priloženog se da vidjeti da su autori kurikuluma u spomenutim europskim državama uočili važnost razvijanja interkulturalne kompetencije učenika i prepoznali mogućnosti koje u tom pogledu pruža nastava glazbe u općeobrazovnim školama. Tako primjerice Benedict i Schmidt (2014) predlažu sljedeći pristup pri izradi suvremenog interkulturalnog kurikuluma nastave glazbe:

- ravnotežu između inovacije i tradicije
- razumijevanje različitih iskustava (na primjer urbanih i prigradskih škola)
- razumijevanje utjecaja medija i tehnologije u stvaranju i razmjeni glazbe
- razumijevanje glazbenih različitosti u stilovima glazbe
- predstavljanje glazbe kao političkog fenomena koji utječe na društveni i individualni život.

Suvremena nastava glazbe, zahvaljujući i tehničkim dostignućima, mora obuhvatiti glazbene izričaje različitih kultura sa svih kontinenata jer je glazba sama po sebi multikulturalna umjetnost i u njezinu razvoju oduvijek sudjeluju različiti narodi i kulture. Danas je to zamjetnije u još većoj mjeri jer se intenzivnim razvojem glazbe i medija stilovi međusobno isprepliću. Upravo stoga nastava je glazbe područje u kojemu se u velikoj mjeri kod učenika može razvijati interkulturalna svijest.

Zaključak

Argumenti za implementaciju interkulturalizma u nastavu glazbe očiti su i brojni. Uz pretpostavku da je predmetni kurikulum nastave glazbe izgrađen na interkulturalnim osnovama, ipak se postavlja pitanje kako ono što je u dokumentu zacrtano oživotvoriti u samoj nastavnoj praksi. Ključni je čimbenik sam nastavnik glazbe koji mora posjedovati interkulturalnu kompetenciju i biti voljan i sposoban istu razvijati i u svojim učenicima. Nastavnik glazbe spomenutu bi kompetenciju najvećim dijelom morao steći tijekom studija i kasnije ju putem različitih radionica i seminara u okviru cjeloživotnog obrazovanja dodatno razvijati. U tom smjeru bi, dakle, morala biti koncipirana i nastava na fakultetima i sveučilištima. Uz pretpostavku da se navedeno ostvari i da se predmetni kurikulum izgradi na interkulturalnim temeljima, preostaje izazovno, ali i nadasve zanimljivo ostvarenje zacrtanoga u nastavnoj zbilji.

Nastava glazbe ne može i dalje biti isključivo zasnovana na upoznavanju zapadnoeuropske umjetničke glazbe. Različitim *glazbama svijeta* mora pripasti znatno više vremena u satnici predmeta. Mišljenja smo da bi se četvrtinom sati posvećenom glazbama svijeta (što čini 9 od ukupno 35 sati) tijekom svake školske godine mogle upoznati različite kulture sa svih kontinenata. Osim implementacije interkulturalnih sadržaja u nastavu, nastavnik bi morao identificirati potencijalne probleme koji se mogu pojaviti i isto tako i moguća rješenja. Nadalje, interkulturalno kompetentan nastavnik glazbe neće svoje učenike „izložiti“ samo glazbi određene kulture, već će učenike upoznati s tom istom kulturom u cjelini. Pod tim podrazumijevamo povijesne i geografske podatke o toj kulturi, različite običaje, ples, dramu, hranu, odjeću i ostale pojavne oblike kulture određenog naroda. Nastavnik glazbe svoje bi učenike trebao također poticati na istraživanje poznatih i nepoznatih glazbenih sustava. Odlasci na koncerte, ali isto tako i gostovanja glazbenika koji izvode glazbu različitih kultura u školi trebali bi postati pravilom, a ne biti iznimkom. U interkulturalnoj nastavi glazbe veliko bogatstvo predstavljaju učenici koji pripadaju različitim kulturama. Njihovo poznavanje vlastite glazbene tradicije, bilo da samo teorijski nešto o njoj znaju, posjeduju karakterističan instrument ili ga čak znaju i svirati, na najbolji mogući način približit će obilježja određene kulture ostalim učenicima. U tom slučaju bilo bi poželjno da je nastavnik dobro pripremljen za rad s učenicima, ali i roditeljima koji pripadaju kulturama različitima od njegove. Također, nastavnik se pri pjevanju ne treba ustručavati koristiti izvorni jezik određenog glazbenog primjera. To u početku može predstavljati poteškoću i zahtijevati dodatni trud, ali uz pomoć kolega iz škole to ne mora biti veliki problem.

Interkulturalna dimenzija kurikulumuma može doista biti kvalitetno polazište za suvremenu nastavu glazbe, no bez nastave na akademijama i sveučilištima koja je koncipirana u smjeru razvijanja interkulturalne kompetencije budućih nastavnika glazbe, interkulturalni odgoj u nastavi glazbe teško će biti ostvariv. Jer, interkulturalno kompetentan

nastavnik glazbe razvijat će interkulturalnu kompetenciju svojih učenika bez obzira na eventualne nedostatke predmetnog kurikuluma.

Literatura

- Abril, R. C. (2003). *Beyond Content Integration: Multicultural Dimensions in the Application of Music Teaching and Learning*. Doctoral thesis. The Ohio State University. Preuzeto s: https://etd.ohiolink.edu/rws_etd/document/get/osu1054142600/inline, 20.09.2015.
- Benedict, C., Schmidt, P. (2014). Educating Teachers for 21st-Century Challenges : The Music Educator as a Cultural Citizen. U: Kaschub, M. i Smith, J.(Ur.), *Promising Practices in 21st Century Music Teacher Education*, (77-101). New York: Oxford University press. Preuzeto s: http://www.academia.edu/7433743/Music_Teacher_Education_in_21st_Century_w_Benedict, 21.9.2015.
- De Jaeghere, J. G. (2009). Critical Citizenship Education for Multicultural Societies. *Interamerican Journal of Education for Democracy*, 2(2), 223-236. Preuzeto s: <http://scholarworks.dlib.indiana.edu/journals/index.php/ried/article/viewFile/159/253>, 3.7.2015.
- Dobrota, S. i Kovačević, S. (2007). Interkulturalni pristup nastavi glazbe. *Pedagogijska istraživanja*, 4 (1), 119-129.
- Dufour, B. i Will Curtis, W. (2012). *Studij odgojno-obrazovnih znanosti: Uvod u ključne discipline*. Zagreb: Educa.
- Field, J. (2010). Middle school music curricula and the fostering of intercultural awareness. *Journal of Research in International Education*, 9(1), 5-23. Preuzeto s: <http://jri.sagepub.com/content/9/1/5.abstract>, 1.7.2014.
- Hrvatić, N. (2012). Pedagogija i kultura. U: Hrvatić, N. i Klapan, A. (Ur.), *Pedagogija i kultura: teorijsko-metodološka određenja pedagogijske znanosti*, (151-160). Zagreb: Hrvatsko pedagogijsko društvo.
- Intercultural education in the post-primary school. Enabling students to respect and celebrate diversity, to promote equality and to challenge unfair discrimination (2006). Dublin: National Council for Curriculum and Assessment. Preuzeto s: http://www.ncca.ie/uploadedfiles/publications/interc%20guide_eng.pdf, 2.7.2015.
- Kymlicka, W. (2012). Multiculturalism: Success, Failure, and the Future. Migration Policy Institute. Preuzeto s: http://www.upf.edu/dcpis/_pdf/2011-2012/forum/kymlicka.pdf, 19.7.2015.
- Lehrplan für den gymnasialen Bildungsgang. Fachlehrplan Bildnerisches Gestalten. Preuzeto s: http://www.erz.be.ch/erz/de/index/mittelschule/mittelschule/gymnasium/lehrplan_mat_uritaetsausbildung.assetref/dam/documents/ERZ/MBA/de/AMS/ams_klm_musik.pdf, 9.3.2015.
- Mayo, S., Larke, P.J. (2009). Multicultural education transformation in higher education: getting faculty to "buy in". *Journal of Case Studies in Education*, 1(1), 1-9. Preuzeto s:

<http://connection.ebscohost.com/c/articles/55737469/multicultural-education-transformation-higher-education-getting-faculty-to-buy-in>, 11.9.2015.

- meNet. Music Education in Austria. Preuzeto s: <http://menet.mdw.ac.at/menetsite/english/topics.html?m=1&c=0&lang=en>, 6.3.2015.
- Mittelschule, genehmigter Lehrplan. Preuzeto s: http://www.isb.bayern.de/download/13387/02lp_mu_5_r.pdf, 6.9.2015.
- Mlinarević, V. i Brust Nemet, M. (2010). Posjeduju li budući učitelji interkulturalne kompetencije za rad u izvannastavnim aktivnostima. U: Peko, A., Sablić, M., Jindra, R. (Ur.), *Zbornik radova s 2. međunarodne znanstvene konferencije Obrazovanje za interkulturalizam*, (151-167). Osijek: Učiteljski fakultet - Faculty of Teacher Education: Nansen dijalog centar Osijek - Nansen Dialogue Centre Osijek.
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi (2010). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Preuzeto s: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2685>, 24.9.2015.
- Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- Nastavni program Glazbene umjetnosti (1994). Zagreb: Ministarstvo prosvjete i kulture.
- Previšić, V. (2012). Razmeđa hrvatske pedagogije 2012. retro(per)spektive. U: Hrvatić, N. i Klapan, A. (Ur.), *Pedagogija i kultura: teorijsko-metodološka određenja pedagogijske znanosti*, (3-16). Zagreb: Hrvatsko pedagogijsko društvo.
- Previšić, V. (2010). Socijalno i kulturno biće škole: kurikulumске perspektive. *Pedagogijska istraživanja*, 7 (2), 165-176.
- Previšić, V. (1999). Učitelj - interkulturalni medijator. U: Rosić, V.(Ur.), *Nastavnik - čimbenik kvalitete u odgoju i obrazovanju*, (78-84). Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
- Sablić, M. (2011). Interkulturalni kurikulum – osvrti i perspektive. *Pedagogijska istraživanja*, 8(1), 125 – 138.
- Southcott, J., Joseph, D. (2010). Engaging, Exploring, and Experiencing Multicultural Music in Australian Music Teacher Education: The Changing Landscape of Multicultural Music Education. *Journal of Music Teacher Education*, 20 (1) 8–26. Preuzeto s: <http://jmt.sagepub.com/content/20/1/8.short>, 1.7.2014.
- The national curriculum in England. Preuzeto s: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/210969/NC_framework_document_-_FINAL.pdf, 8.9.2015.
- Vujičić, L. (2012). Suvremena istraživanja kulture odgojno-obrazovne ustanove: diskurs razvoja čovjeka. U: Hrvatić, N. i Klapan, A. (Ur.), *Pedagogija i kultura: teorijsko-metodološka određenja pedagogijske znanosti*, (431-440). Zagreb: Hrvatsko pedagogijsko društvo.
- Weidknecht, M.K. (2009). Multicultural Music Education: Building an Appreciative Audience. Annual meeting of the American Educational Research Association. San Diego CA. Preuzeto s: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED506352.pdf>, 15.9.2015.

Intercultural dimension of curriculum as an origin of modern music teaching

Abstract

Numerous and rapid changes that affect the life of people today, inevitably have an impact on school. In addition to the development of technology and the multiplication of all the knowledge that human civilization has, IT interconnectivity and population migrations impose new challenges in terms of cultural understanding and cultural exchange. School of the 21st century is looking for ways to keep up with social changes on local (regional, national) and global level. Creating a modern, present and future time-oriented curriculum is one of the ways. Modern structured curriculum, as a starting point for modern teaching, must have emphasized intercultural dimension, and this is particularly achievable in the artistic field, which music belongs to. The primary task of teaching music is to develop musical taste and education of future connoisseurs of music who will be able to critically judge the quality of music. But, to critically and aesthetically evaluate music in the context of a multicultural world of the 21st century is not possible without considering the music from different cultural perspectives. Therefore, exploring different music of the world, as well as the cultures which they belong to, is an essential component of modern teaching music, and modern curriculum as well. Intercultural dimension of curriculum, and therefore its artistic fields, as well as the implementation of intercultural content in the music teaching, can hardly be accomplished without an intercultural competent teacher who should develop intercultural competence, first of all, during the study. Therefore, the willingness of higher education institutions to think and pedagogical re-conceptualisation of curriculum is essential. In this paper, we wanted to argue the need for a modern music education curriculum which is built on intercultural basics. We have also tried, theoretically analyzing, to explain a possible model of intercultural music education and to emphasize the importance for intercultural education in music teaching.

Keywords: intercultural education, teaching music, modern curriculum, music of the world